

De gevolgen van de coronacrisis voor Nederlandse bedrijven en banken

De economische gevolgen van de coronacrisis variëren sterk per sector. Het aandeel bedrijven dat failliet kan gaan of solvabiliteitsproblemen kan ondervinden stijgt vooral in de bedrijfstakken horeca en cultuur, sport en recreatie. Nederlandse banken hebben voldoende buffers voor mogelijke kredietverliezen op bedrijfsleningen op de korte termijn, maar in een zwaar scenario kan de kapitaalpositie van banken onder druk komen te staan.

Coronapublicatie

In deze reeks publicaties belicht het CPB de economische gevolgen van de coronacrisis

CPB coronapublicatie

Beau Soederhuizen, Leon Bettendorf, Harro van Heuvelen,
Bert Kramer, Sander Lammers

september 2020

1 Inleiding

Het CPB schrijft een reeks publicaties over de economische gevolgen van de coronacrisis. Hiermee levert het een actieve bijdrage om het beleid te ondersteunen met onafhankelijke, wetenschappelijk onderbouwde, inzichten en ramingen.¹

De economische gevolgen van de coronacrisis variëren sterk per sector. Wij maken een inschatting van de kwetsbaarheid van bedrijven in verschillende sectoren. Wij meten kwetsbaarheid aan de hand van het faillissementsrisico en de solvabiliteitspositie. Wij verwachten dat het aandeel bedrijven dat failliet gaat in 2020-2021 vooral toeneemt in de sectoren horeca en cultuur, sport en recreatie. In alle bedrijfstakken lopen bedrijven die kleiner, jonger en minder solvabel zijn, meer risico om failliet te gaan. Deze bevindingen worden grotendeels ondersteund door de analyse van de ontwikkeling van de solvabiliteit van bedrijven.² Failliete bedrijven kampen normaliter eerst met solvabiliteitsproblemen, maar niet alle insolvable bedrijven gaan failliet; faillissement betekent namelijk een volledige stopzettingstop van activiteiten, terwijl bij solvabiliteit nog continuering van activiteiten mogelijk is. Wij vinden de grootste solvabiliteitsproblemen in de horeca en de sector cultuur, sport en recreatie. De beperkte toename in het aantal faillissementen en solvabiliteitsproblemen komt mede door de substantiële gerichte steunpakketten van de overheid aan bedrijven.

Een golf van faillissementen vormt een groot risico op een verdieping van de economische crisis, mogelijk via de bankensector. Faillissementen zullen gepaard gaan met het ontslag van werknemers en het verlies van productief kapitaal. Een faillissement kan een cascade van faillissementen veroorzaken, doordat bedrijven geïntegreerd zijn in een productieketen (leveranciers en afnemers). Bovendien kan een golf van problemen (faillissement dan wel insolvableiteit) bij bedrijven, via een toename in problemleningen, de kapitaalpositie van banken verzwakken en zo de stabiliteit van het financiële systeem ondermijnen. Wij vinden een milde toename in de gemiddelde faillissementen en solvabiliteitsproblemen onder Nederlandse bedrijven gedurende een scenario met zes maanden omzetverlies, dit wordt voor een groot deel gedreven door de steunmaatregelen van de overheid. De Nederlandse bankensector heeft mede daardoor voldoende buffers om kredietverliezen in een fors scenario met omzetschokken gedurende zes maanden aan te kunnen. In een zwaar scenario (twaalf maanden omzetschokken) daalt de gemiddelde kapitaalratio verder en neemt de druk op de kapitaalpositie van banken, ondanks de steunpakketten, verder toe. De duur en omvang van problemen bij bedrijven en banken hangen ook af of de overheid steunpakketten blijft inzetten alsmede welke omvang en reikwijdte die hebben.³

2 Sectoren met faillissementsrisico's

Het aantal faillissementen is nog beperkt gebleven in de laatste maanden. Ondanks de sterke recessie blijft een toename van faillissementen op korte termijn uit, waarschijnlijk door de uitgebreide steunpakketten en door vertraagde uitspraken door rechtbanken. Voor onze analyse ontwikkelen wij daarom een voorspelmodel van de faillissementsrisico's.

¹ Zie CPB, 2020, Inzet CPB in tijden van corona. ([link](#))

² Deze benadering betreft een aangepaste versie van B. Vogt en K. van der Wiel (2020), Een stresstest van het Nederlandse mkb, CPB Achtergronddocument. ([link](#))

³ Overwegingen omtrent deze steunpakketten worden beschreven in de coronapublicatie van S. van Veldhuizen en B. Smid (2020), Opties voor vraagstimulering ([link](#)).

Faillissementsrisico's hangen af van een combinatie van de omvang van de schokken en initiële condities. Bedrijven die starten in een goede financiële gezondheid kunnen beter een omzetsdaling opvangen, terwijl bedrijven eerder failliet gaan als de externe schok groter is en langer duurt. Het voorspelmodel bestaat daarom uit twee componenten. Eerst bespreken wij de bedrijfstakspecifieke omvang van de externe schok in de huidige crisis. Vervolgens bestuderen wij de verschillen in initiële condities tussen overlevende en failliete bedrijven tijdens de periode volgend op de laatste crisis: de Grote Recessie (2008-2010). De combinatie van beide componenten geeft per bedrijfstak de toename in het voorspelde aantal bedrijven dat failliet gaat.

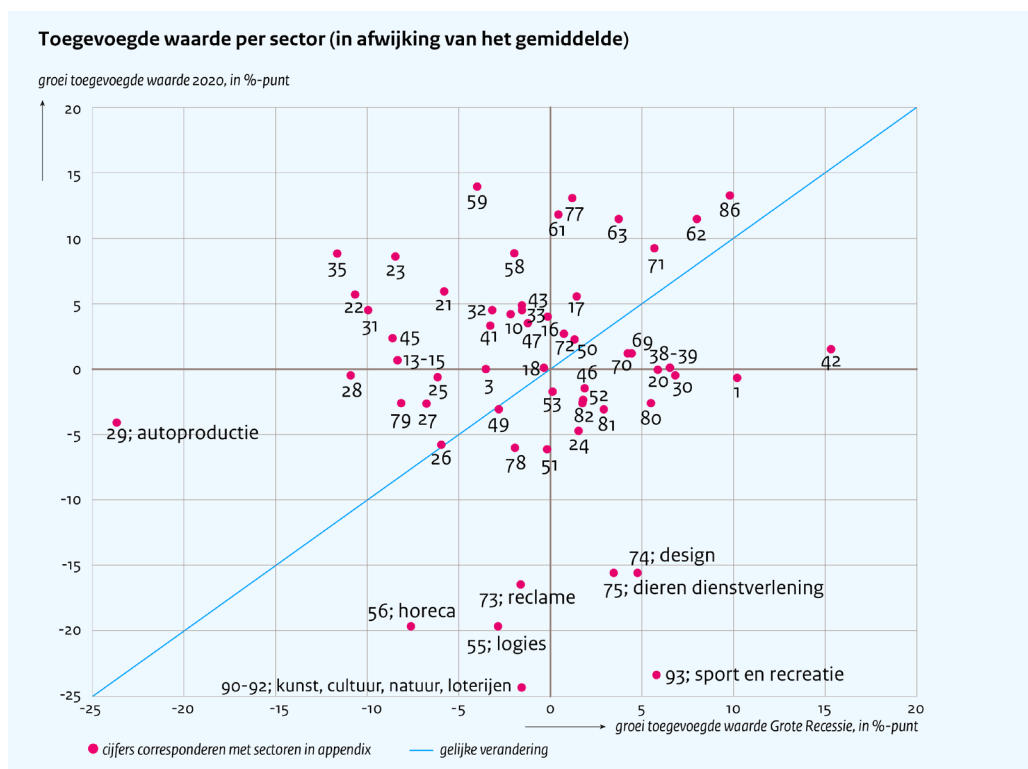
This time is different. De eerste component laat zien dat in de huidige crisis andere bedrijfstakken worden geraakt dan tijdens de Grote Recessie. Dit komt zowel door de aard van de schok (financieel versus epidemiologisch in combinatie met contactbeperkingen), als door verschillen in steunmaatregelen die fijnmaziger zijn in de huidige crisis. Onder andere de bedrijfstakken film, televisie & radio (SBI code 59) en verhuur van onroerende goederen (77) worden relatief minder zwaar getroffen dan in de Grote Recessie; zie figuur 1 bovenaan.⁴ Bedrijfstakken die zwaarder worden getroffen door de coronacrisis zijn de dienstensectoren zoals het reclamewezen, marktonderzoek & overige professionele diensten (73-75), horeca (55-56) en cultuur, sport en recreatie (90-93). In beide crises is de bedrijfstak IT- en informatiedienstverlening relatief ontzien.

In figuur 1 vergelijken wij schokken in toegevoegde waarde per bedrijfstak in beide crises. Wij beschikken nog niet over recente cijfers van individuele bedrijven, daarom gebruiken wij ramingen per bedrijfstak.⁵ De daling in de toegevoegde waarde in afwijking van de gemiddelde daling tijdens de Grote Recessie staat op de horizontale as; de verwachte daling tijdens de huidige crisis staat op de verticale as (een observatie gelijk aan nul wil dus zeggen dat de bedrijfstak even zwaar wordt getroffen als het gemiddelde). Cijfers in de figuur geven de codes van de bedrijfstakken weer. Observaties dicht bij de blauwe (45°) lijn betreffen bedrijfstakken die relatief even zwaar zijn getroffen in beide crises. De impact van de huidige crisis is groter dan tijdens de Grote Crisis voor de bedrijfstakken onder de blauwe lijn.

⁴ De cijfers tussen haakjes zijn SBI-codes van de bedrijfstakken. Zie het achtergronddocument voor een lijst van bedrijfstakken en hun nummers of bij het CBS ([link](#)).

⁵ De groeicijfers van de toegevoegde waarde in 2020 komen uit de basisraming van de juli-update van Pantheia (2020), CPB scenario's economische gevolgen coronacrisis voor sectoren, grootteklassen en regio's. ([link](#))

Figuur 1 Schokken in toegevoegde waarde zijn asymmetrisch tijdens de Grote Recessie en huidige crisis

Bron: Juli-update van de basisraming van Pantheia (2020) en Nationale Rekeningen; zie het achtergronddocument voor meer toelichting.

Voor de tweede component vinden wij dat bedrijven die groter, ouder en meer solvabel zijn, minder snel failliet gaan. Dit volgt uit een analyse van faillissementen in de periode na de grote recessie (2008-2010) in relatie tot de uitgangspositie van deze bedrijven in 2007.⁶ Uit een brede set blijken drie variabelen goede voorspellers te zijn voor faillissementen, voor alle bedrijfstakken. Ten eerste is de omvang van een bedrijf, gemeten door de reële omzet in 2007, de belangrijkste signalerende factor voor een faillissement in alle bedrijfstakken.⁷ Een bedrijf met een 1% hogere omzet heeft minder kans om failliet te gaan, variërend tussen 9%-punt tot 3%-punt over de bedrijfstakken. Het effect is sterker in de dienstensector dan in de industrie. Ten tweede loopt een ouder bedrijf minder kans om failliet te gaan (vooral in de dienstensector). Een 1% hogere leeftijd verlaagt de kans tussen 6%-punt en 1%-punt over de verschillende bedrijfstakken. Ten derde hebben bedrijven met een hogere solvabiliteit, gemeten als de fractie van eigen vermogen in het totaal vermogen, een lagere faillissementskans. Een 1%-punt hogere solvabiliteitsratio gaat samen met een lagere kans om failliet te gaan tussen de 10%-punt en 1%-punt over de verschillende bedrijfstakken.

De combinatie van de omvang van de schok en de eigenschappen van het bedrijf geeft een schatting van de kans dat het bedrijf failliet gaat (in 2020-2021). Wij gebruiken de geschatte verbanden om de kans op een faillissement van een huidig bedrijf te voorspellen, uitgaande van de beginsituatie in 2018. Zoals figuur 1 duidelijk laat zien, corrigeren wij de voorspellingen voor de verschillen in externe schokken tussen beide crises. Wij voorspellen bovendien de ontwikkeling van het aantal faillissementen op basis van een hypothetisch scenario zonder corona-schokken (we veronderstellen geen groei van de toegevoegde waarde in

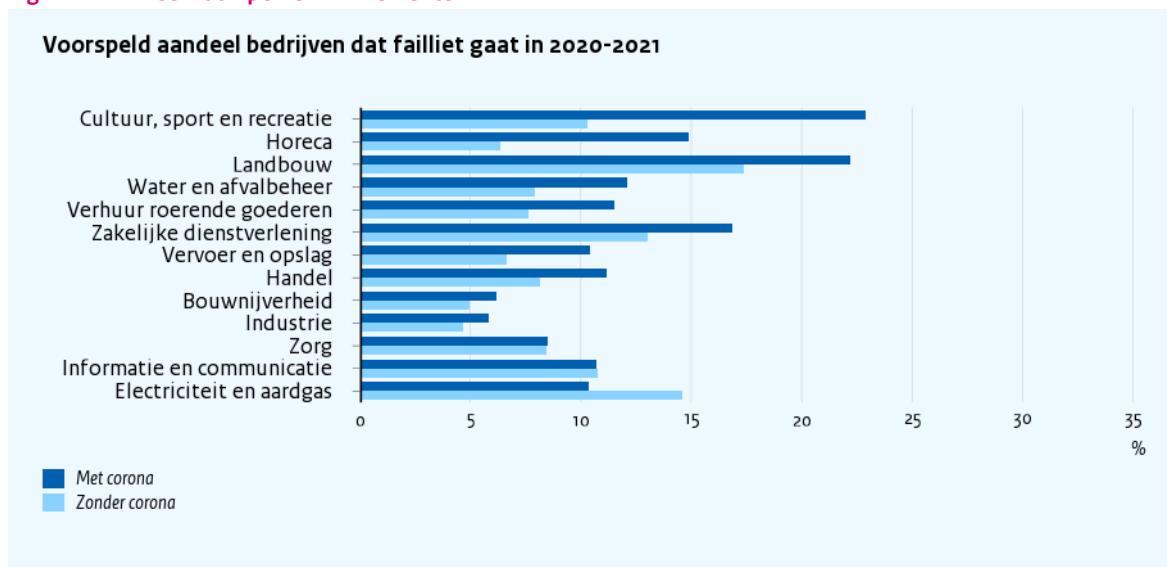
⁶ Wij gebruiken faillissementen in een brede betekenis. Het betreft alle bedrijven die hun activiteiten hebben stopgezet, met of zonder een rechterlijke uitspraak.

⁷ De initiële omzet is de maatstaf van de bedrijfsomvang die sterk gecorreleerd is met andere kenmerken, zoals het aantal werknemers en de internationale oriëntering.

alle bedrijfstakken). Het voorspellen van een absoluut cijfer blijft lastig met de huidige informatie. Wij benadrukken daarom de relatieve positie van de bedrijfstakken.

Wij verwachten dat het aandeel van bedrijven dat failliet gaat in 2020-2021 vooral toeneemt in de bedrijfstakken horeca en cultuur, sport en recreatie. In figuur 2 presenteren wij het aandeel van voorspelde failliete bedrijven per sector. Het aandeel faillissementen neemt toe met gemiddeld 3,3%-punt over de sectoren, en stijgt van gemiddeld 9,3% zonder corona naar 12,6% met corona.⁸ Dit aandeel stijgt als gevolg van de coronacrisis vooral in de horeca (8,5%-punt stijging) en cultuur, sport en recreatie (12,6%-punt stijging). De toename is minimaal voor zorg en informatie & communicatie.⁹

Figuur 2. Aandeel voorspelde faillissementen

Bron: Sectoren zijn gerangschikt op basis van de toename van het aandeel. Eigen berekeningen op basis van CBS-microdata.

Met een stresstest vinden wij min of meer hetzelfde beeld. Failliete bedrijven kampen normaal eerst met solvabiliteitsproblemen¹⁰, maar niet alle insolvable bedrijven gaan failliet. Wij baseren de alternatieve aanpak op de eerder door het CPB gepubliceerde MKB-stresstest, met inachtneming van enkele wijzingen.¹¹ We maken een inschatting van het aandeel bedrijven in elke sector waarvan de solvabiliteit negatief wordt, afhankelijk van het geschatte omzetverlies.¹² In het forse scenario komt de omzet na 6 maanden 9,9% lager uit (gemiddeld over alle sectoren). In een zwaarder scenario komt de omzet zelfs 19,7% lager uit na 12 maanden.

De stresstest identificeert vergelijkbare sectoren als kwetsbaar als de eerste benadering.

Solvabiliteitsproblemen in het zesmaandsscenario zijn potentieel het grootst voor bedrijven in de horeca en de sector cultuur, sport en recreatie (zie figuur 3). In het twaalfmaandsscenario worden de problemen

⁸ Deze stijging in de voorspelde kans op faillissementen (35%, van 9,3%-punt naar 12,6%-punt) ligt in lijn met de voorspelling van faillissementen van Atradius (34% voor 2020, [link](#)) maar is veel lager dan de voorspelling van ING (verdubbeling tot verdriedubbeling in 2021, [link](#)) en Altares Dun & Bradstreet (verdrievoudiging in 2021, [link](#))

⁹ Voor de sector elektriciteit & aardgas wordt zelfs een daling in het aandeel voorspeld omdat een stijging van de toegevoegde waarde wordt geraamd in 2020 (code 35 in Figuur 1).

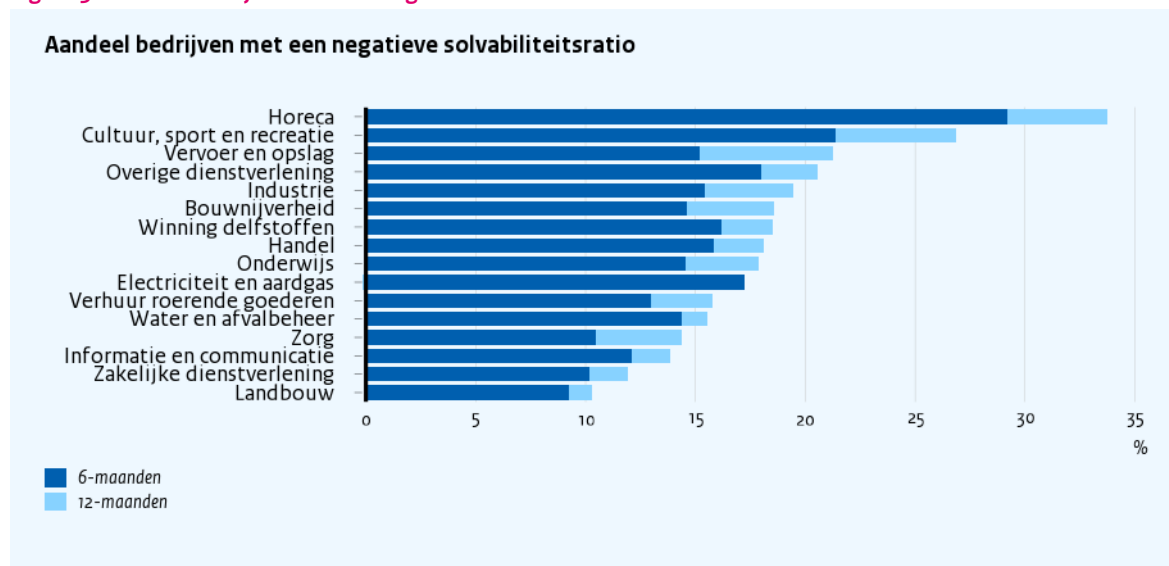
¹⁰ Dat wil zeggen: een solvabiliteit eigen vermogen/totale balansomvang) gelijk aan of beneden de nul.

¹¹ Vogt en Van der Wiel (2020), Een stresstest van het Nederlandse mkb, CPB Achtergronddocument ([link](#)). De huidige stresstest wijkt beperkt af van de gepubliceerde stresstest; zie het achtergronddocument bij deze publicatie voor de details.

¹² Het gemiddelde omzetverlies per sector baseren wij op basis van het aantal NOW-aanvragen en het gerapporteerde aantal gewerkte uren per sector uit het LISS-panel ([link](#)). In de stresstest nemen wij ook steunmaatregelen van de overheid mee omdat deze de solvabiliteit van bedrijven versterken en daarmee ook banken tegemoet komen. Meer details over deze methode geven wij in het achtergronddocument.

vanzelfsprekend erger, maar de volgorde van de sectoren blijft (grotendeels) dezelfde.¹³ In de stresstest richten wij ons op bedrijven die solvabel waren voor de schok, maar door de coronaschok insolvent worden; dit zijn de bedrijven waar banken nieuwe voorzieningen voor dienen te treffen.¹⁴

Figuur 3. Aandeel bedrijven met een negatieve solvabiliteit

Bron: Eigen berekeningen op basis van CBS-microdata. Sectoren zijn gerangschikt op grootste aandeel bedrijven met een negatieve solvabiliteit in het twaalfmaandsscenario.

3 De blootstelling van banken aan kwetsbare sectoren varieert sterk tussen banken

Nederlandse banken zijn kwetsbaar voor problemen bij bedrijven. Een bank kan kwetsbaar zijn via één of meerdere van de volgende drie stappen 1) als een sector zwaar getroffen wordt door de coronacrisis, waardoor de kans op wanbetaling in een sector hoog is, 2) er grote verliezen op wanbetaling zijn, bijvoorbeeld doordat er weinig onderpand terug te vorderen valt voor een bank (zoals in de dienstensector) of 3) indien een bank een grote blootstelling hebben aan specifieke sectoren.

De blootstelling van Nederlandse banken aan de zwaarst-getroffen sectoren ‘Horeca’ en ‘Cultuur, sport en recreatie’ is relatief beperkt. Aan de hand van publiekelijk beschikbare data van de Europese Bankenautoriteit brengen wij de blootstelling van Nederlandse banken, via uitstaande leningen, aan achttien sectoren als percentage van hun kernkapitaal in kaart.¹⁵ Kernkapitaal geldt als het schokabsorberende

¹³ De NFO-dataset bevat geen financiële ondernemingen, terwijl banken daar wel een blootstelling aan hebben. Om een inschatting te maken voor deze sector, als ook voor de sector onroerend goed, volgen wij Reinders et al. (2020), Is COVID-19 a Threat to Financial Stability in Europe? ([link](#)). De sector overheidsdiensten laten wij buiten beschouwing, aangezien kredietverliezen bij bedrijven in deze sector waarschijnlijk nihil zullen zijn.

¹⁴ In het achtergronddocument nemen wij ook bedrijven mee die al vóór corona een negatief eigen vermogen hadden. Het is onduidelijk hoeveel van deze bedrijven uiteindelijk problemen zullen krijgen met de betaling van financieringslasten vanwege de coronacrisis. Het is echter ook mogelijk dat banken moeten afschrijven op leningen aan deze bedrijven. De resultaten worden iets somberder maar zijn sterk vergelijkbaar.

¹⁵ European Banking Authority (EBA) Transparency Exercise 2020 ([link](#)). Hier gebruiken wij gegevens van grootbanken ABN AMRO, Rabobank, ING Groep, en de Volksbank. Ook de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG), en de Nederlandse Waterschapsbank (NWB Bank) doen mee aan deze Transparency Exercise, maar deze laten wij buiten de analyse omdat hun voornaamste blootstellingen aan de overheid zijn. Blootstellingen aan de overheidssector laten wij ook voor de andere banken buiten beschouwing.

vermogen van banken om verliezen op te vangen.¹⁶ Aan de meest kwetsbare sectoren horeca (7%) en cultuur en sport (2%) hebben Nederlandse banken gemiddeld relatief weinig blootstelling, met een spreiding in de blootstelling van respectievelijk 3 en 12 procentpunten. Nederlandse banken hebben daarentegen een aanzienlijke blootstelling aan de landbouw (62%) en handelssector (61%) van het kernkapitaal, waarbij de spreiding respectievelijk 212 en 89 procentpunten is. Een relatief beperkte gemiddelde blootstelling is er aan de sectoren Water en afvalbeheer (2%) en Onderwijs (1%).¹⁷

Wanneer een bedrijf overgaat tot wanbetaling zal de bank slechts een deel van de schuld nog kunnen innen. Het deel van de schuld dat de bank als verloren moet beschouwen noemen wij het “verlies bij wanbetaling”. Als bijvoorbeeld een bedrijf in solvabiliteitsproblemen komt, dan kan dat leiden tot wanbetaling op een banklening. Als een bedrijf een banklening heeft van € 1.000 en de bank ontvangt hiervoor uiteindelijk slechts € 400, dan is het verlies bij wanbetaling 60%. Het gemiddelde verlies bij wanbetaling verschilt doorgaans per type lening en sector.

Het gemiddelde verlies op wanbetalingen is het hoogste voor de sector ‘Informatie & communicatie’.¹⁸ Op basis van data van de Europese Bankautoriteit nemen wij een gewogen gemiddelde van de verhouding tussen de portefeuille aan niet-presterende leningen en de afschrijvingen hierop per sector en per bank om het verlies op wanbetalingen in te schatten. In sectoren waarin ondernemers doorgaans weinig onderpand ter beschikking hebben is het verlies op wanbetaling hoog, dit geldt bijvoorbeeld voor dienstensectoren (zoals informatie en communicatie, 71%, en horeca, 51%). In sectoren waar mogelijk veel onderpand aanwezig is (zoals landbouw, 13%, of verhuur onroerende goederen, 28%) is dit percentage lager.

4 De gevolgen van corona voor de kapitaalpositie van Nederlandse banken

De blootstelling van banken aan kwetsbare sectoren kan gevolgen hebben voor hun kapitaalposities. Op basis van de geschatte faillissementen en insolvente bedrijven schatten wij het totale verlies op problemleningen per bank. Het percentage bedrijven per sector dat failliet gaat dan wel insolvent wordt vormt de kans op wanbetaling per sector. Uit deze kans op wanbetaling, het verlies bij wanbetaling, en de totale blootstelling van banken per sector, berekenen wij de mogelijke kredietverliezen van Nederlandse banken. Het kredietverlies per sector is gelijk aan het product van deze drie variabelen. Dit resultaat vertalen wij ook naar de kernkapitaalratio's van banken na het nemen van deze verliezen, gewogen naar risicoblootstelling.¹⁹ Onze aannames kunnen de impact op de kernkapitaalratio's zowel onderschatten als overschatten; de uitkomsten zijn dus met veel onzekerheid omgeven.²⁰

Wanneer bedrijven in financiële problemen komen, kunnen dus ook banken geraakt worden. Dit uit zich in een afname in de kapitaalpositie van banken. Het aandeel voorspelde faillissementen neemt met

¹⁶ Het gaat hier om het zogeheten Common Equity Tier 1-kapitaal ('CET1'). Dit bestaat hoofdzakelijk uit aandelenvermogen en ingehouden winsten en wordt gezien als het meest prudente schokabsorberende vermogen van banken.

¹⁷ Een gedetailleerde weergave van de blootstelling van banken aan sectoren staat in het achtergronddocument.

¹⁸ Zie het achtergronddocument voor de berekening van het verlies op wanbetaling per sector.

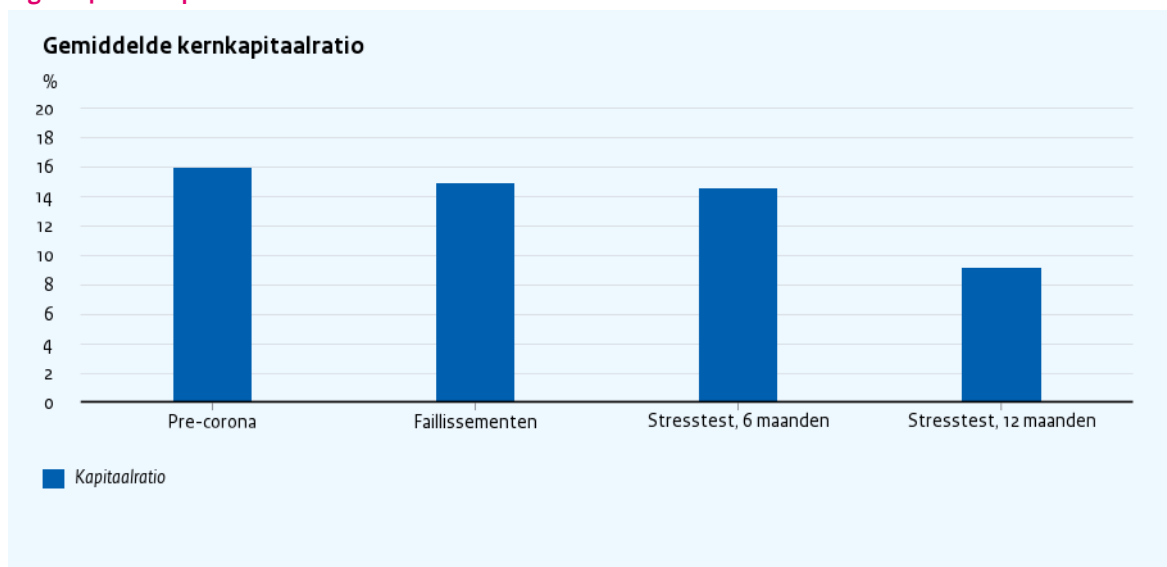
¹⁹ De kernkapitaalratio (CET1-ratio) wordt uitgedrukt als de hoeveelheid kernkapitaal (CET1) gedeeld door de hoeveelheid risicogewogen activa. De risicogewogen activa zijn een weergave van het totale risicoprofiel van de activa van een bank: leningen met een hoger kredietrisico (een kleinere kans op terugbetaling) vertalen zich in een hogere risicoweging. Wij schalen de uitkomst naar risicoblootstelling van banken om rekening te houden met de totale risico's die een bank loopt op de uitstaande posities.

²⁰ Een uitgebreidere bespreking van de onzekerheid omtrent onze berekeningen geven wij in het achtergronddocument.

gemiddeld 5,3% toe (zie sectie 2)²¹, en als Nederlandse banken gemiddeld 39,2% moeten afschrijven op uitstaande leningen aan deze bedrijven, dan is het kredietverlies voor deze bank 2,1%. Nederlandse banken hadden gemiddeld 132,9 miljard euro aan bedrijfskredieten uit staan en 26,1 miljard euro aan kapitaal. Na de afschrijving verliezen ze 2,8 miljard euro op bedrijfskredieten en hebben nog 23,3 miljard euro aan kapitaal over na de afschrijving. Met risicogewogen activa van 162,9 miljard euro, en aannemend dat deze in dit rekenvoorbeeld niet veranderen, daalt de gemiddelde ongewogen kapitaalratio van 16% (26,1/162,9), naar 14,3% (23,3/162,9).

Nederlandse banken hebben voldoende buffers om problemen met faillissementen door te komen. De gemiddelde kernkapitaalratio gewogen naar risicoblootstelling daalt van 16,0% naar 14,9% in het geval van voorspelde faillissementen (figuur 4, tweede staaf). De gemiddelde kernkapitaalratio ligt dan nog ruim boven het vereiste minimum voor kernkapitaal, en kunnen banken op het korte termijn met de kredietverliezen door faillissementen en solvabiliteitsproblemen om gaan.²² In dit geval ligt de spreiding van de daling in kernkapitaalratio's per bank tussen de 0,2 en 1,7 procentpunt (figuur 5). De resultaten zijn vergelijkbaar voor het zesmaandsscenario uit de bedrijvenstresstest, waar de gemiddelde kernkapitaalratio daalt naar 14,6% (figuur 4, derde staaf).²³ Nederlandse banken lijken vooralsnog voldoende buffers te hebben opgebouwd vóór de coronacrisis om dit scenario goed door te komen. Deze uitkomsten zijn tot op zekere hoogte vergelijkbaar aan het zware scenario van de pandemiestresstest voor banken van DNB, waarbij de gemiddelde kernkapitaalratio met 5,5 procentpunt daalt.²⁴

Figuur 4: kernkapitaalratio's Nederlandse banken

Bron: Eigen berekeningen op basis van CBS microdata en data van de Europese Bankenautoriteit. De figuur geeft de gemiddelde kernkapitaalratio weer, voor voorspelde faillissementen en de stresstest waarin bedrijven zes of twaalf maanden met een omzetschok te maken hebben.

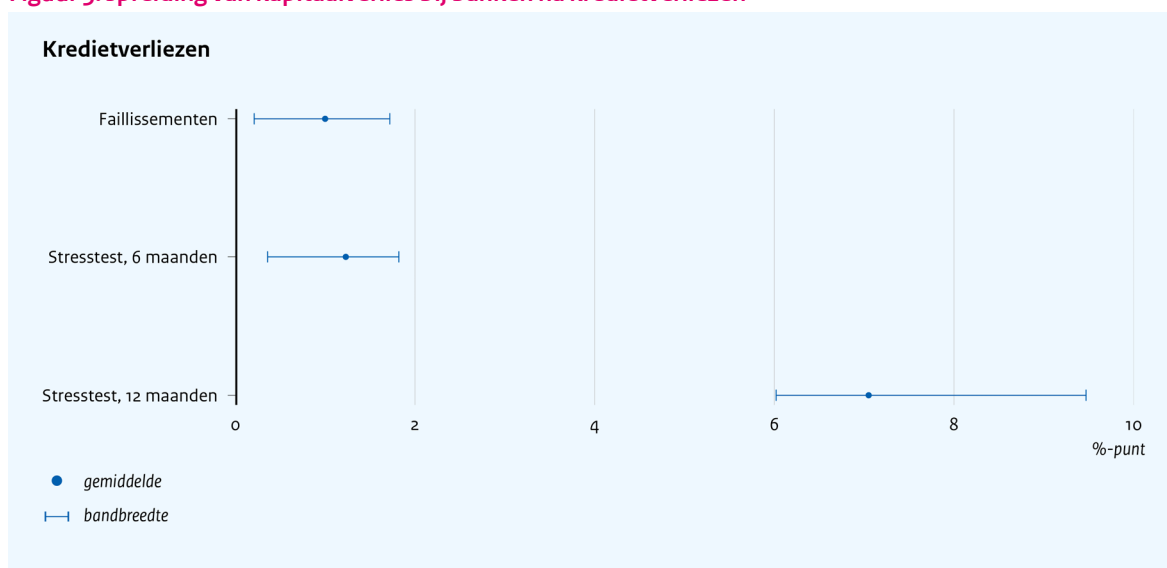
²¹ Deze toename wijkt af van de gerapporteerde 3,3% in sectie 2, doordat wij voor de ontbrekende sectoren ook de inzichten van Reinders et al (2020) meenemen.

²² De richtlijnen van Basel 3 ([link](#), [link](#)) vereisen minimaal 4,5% kernkapitaal (CET1), met een minimum voor het totale kapitaal van 8% (CET1 kernkapitaal, aanvullend kernkapitaal AT1 en Tier 2 kapitaal).

²³ Wij rapporteren een gewogen gemiddelde van kernkapitaalratio's naar risicogewogen activa. Dit is in lijn met eerdere rapportages van de EBA ([link](#)) en de ECB ([link](#)).

²⁴ De uitkomsten van de pandemiestresstest door DNB zijn gerapporteerd in het Overzicht Financiële Stabiliteit, voorjaar 2020 ([link](#)).

Figuur 5: spreiding van kapitaalverlies bij banken na kredietverliezen

Bron: Eigen berekeningen op basis van CBS microdata en data van de Europese Bankautoriteit. Figuur geeft de spreiding weer van kredietverliezen (procentpunten van kernkapitaalratio), op basis van voorspelde faillissementen en de stresstest waarin bedrijven zes of twaalf maanden met een omzetschok te maken hebben. De weergave voor de stresstest doen wij zowel inclusief bedrijven met negatieve solvabiliteit pre-corona als exclusief.

De afname in kernkapitaal is potentieel groot in het twaalfmaandsscenario.²⁵ In het zware scenario, waarbij bedrijven gedurende twaalf maanden omzetverlies zullen lijden, is de afname van kernkapitaalratio's van Nederlandse banken groot, van gemiddeld 16,0% naar 9,2% (zie figuur 4, rechter staaf).²⁶ Met deze daling in de gemiddelde kernkapitaalratio teren banken in op de vereiste buffers, maar blijven nog boven het vereiste minimum voor het totale kapitaal van een bank. In dit scenario ligt de spreiding van de daling in kernkapitaalratio's per bank tussen de 6,0 en 9,5%-punt (zie figuur 5).

De sectoren waar het grootste aandeel wanbetalingen kan ontstaan, dragen relatief weinig bij aan het potentiële kernkapitaalverlies bij banken. Zoals in sectie 2 omschreven, zijn er een aantal sectoren die als kwetsbaar kunnen worden aangemerkt ten gevolge van coronacrisis. Doordat blootstellingen van banken aan deze sectoren (zoals horeca, en cultuur, sport en recreatie) relatief beperkt zijn, dragen verliezen hier relatief weinig bij aan de daling van de kernkapitaalratio's. Een aanzienlijk deel van de kredietverliezen worden daarentegen gedreven door de blootstelling van banken aan de handelssector en de industrie. Indien problemen van de kwetsbare sectoren overslaan naar andere sectoren kunnen ook de problemen voor banken snel toenemen.

Naast steunmaatregelen voor het bedrijfsleven zijn er ook maatregelen voor banken ingevoerd om de financiële gevolgen van de coronacrisis op te vangen. Deze maatregelen hebben wij niet meegenomen in onze analyse. Het gaat bijvoorbeeld om boekhoudkundige maatregelen, waardoor banken minder snel verliezen dienen te nemen; dit verlaagt de kans op wanbetaling op de korte termijn.²⁷ Recent hebben Nederlandse banken echter aanzienlijke voorzieningen getroffen om mogelijke verliezen voor

²⁵ Voor dit scenario nemen wij ook nog twee extra schokken mee: een verhoging van het verlies bij wanbetaling en een toename in risicogewogen activa. De specificaties van deze schokken zijn in het achtergronddocument te vinden.

²⁶ Dit komt voor een bescheiden deel (ca. 1%-punt) doordat wij aannemen dat ook risicogewogen activa (de noemer in de kernkapitaalratio) met ca. 17% toenemen ten gevolge van de coronacrisis. Zie het achtergronddocument voor een toelichting op de impact van deze aanname.

²⁷ De ECB heeft besloten dat banken flexibeler kunnen omgaan met de classificatie *unlikely to pay* van leningen, waardoor zij minder snel niet-presterend worden ([link](#)). Tegelijkertijd heeft de ECB opgeroepen niet procyclisch voorzieningen te nemen voor de kredietverliezen op leningen, dit kan namelijk de cyclus versterken.

problemleningen op te vangen.²⁸ Ook kunnen Nederlandse banken gebruik maken van opgebouwde buffers om verliezen op te vangen.²⁹ Daarnaast zijn dividendbetalingen van banken op aanraden van toezichthouders tot nader order opgeschort, waardoor winsten die banken maken volledig ten goede komen aan hun kapitaalpositie.³⁰

De inschatting van kwetsbaarheden bij bedrijven en banken is onzeker en hangt af van de duur en ernst van de coronacrisis. Indien de coronacrisis langer aanhoudt dan geraamd in onze scenario's, zullen de problemen bij bedrijven toenemen, en daarmee ook een groter risico vormen voor de kapitaalpositie van banken. Dit hangt ook af van de mate waarin de overheid het bedrijfsleven blijft steunen. Bij een sterkere toename in faillissementen, als voorspeld door bijvoorbeeld ING en Atradius, kunnen ook de problemen bij banken toenemen. Tegelijkertijd is het ook mogelijk dat banken verliezen kunnen leiden op andere activa, zoals hypotheekleningen of op leningen aan bedrijven met een negatieve solvabiliteit (voorafgaand aan de coronaschok). Hierdoor kunnen ook de risicogewogen activa toenemen, met een drukkende uitwerking op kapitaalratio's. Tenslotte geldt dat wij een uniforme methode toepassen voor alle sectoren. In beide benaderingen gebruiken wij sectorspecifieke schokken maar wij kunnen onvoldoende rekening houden met andere sectorspecifieke factoren.

²⁸ Zo rapporteren zowel ING ([link](#)), ABN AMRO ([link](#)), als Rabobank ([link](#)) een afname in de winstgevendheid voor 2020Q2 en toename in getroffen voorzieningen vanwege coronategevallen.

²⁹ Op 17 Maart heeft DNB de buffereis van banken tijdelijk verlaagd om kredietverlening te ondersteunen ([link](#)).

³⁰ Op 28 juli 2020 heeft de ECB wederom aan banken gevraagd om dividenduitkeringen uit te stellen tot 2021 ([link](#)).